

Atminimo lenta
Vilniaus lietuvių sanitarinės pagalbos draugijai, poliklinikai ir ligoninei
Vilniaus g. 25, Vilniuje

2018 metų lapkričio 3 dieną sukanka 100 metų nuo – pirmosios lietuviškos medicinos įstaigos Vilniaus lietuvių sanitarinės pagalbos draugijos, poliklinikos ir ligoninės Vilniaus g. 25, Vilniuje įsteigimo. Tada Vilnius dar buvo Lietuvos sostinė, ir po Nepriklausomybės akto paskelbimo lietuviai sujudo steigti pačias reikalingiausias lietuviškas įstaigas. Nelengva buvo kurtis to meto karo suirutėje.

Šioje poliklinikoje buvo gydomas ir dr. Jonas Basanavičius, čia mirė 1927 m. vasario 16 d.

Ant pastato jau yra atminimo lenta, skirta dr. Jonui Basanavičiui – įrengtas neišaiškintų vilniečių.

Bendra dviejų atminimo lentų kompozicija parodys, kad šis pastatas buvo labai svarbi vieta vilniečiams.

Tokia atminimo lenta išplės informaciją apie lietuvišką medicinos įstaigą, gerokai pagerinusią Vilnius krašto gyventojų sveikatos būklę, apie dr. Jono Basanavičiaus darbo vietą, apie aktyvią Vilniaus lietuvių veiklą Lenkijos okupacijos laikotarpiu.

Sanitarinės pagalbos draugija, poliklinika ir ligoninė kūrėsi I – jo pasaulinio karo pabaigoje. 1918 m. vasario mėn. Vokiečių kariuomenei užėmus Minską, tuo metu ten dirbė Danielius Alseika su žmona Veronika ir felčeriu Antanu.Krutuliu, dr. J. Bagdonu, dr. A. Hagentornu bei P. Mačiuoliu įkūrė Lietuvių sanitarinės pagalbos draugiją, o ligoninę su nedideliu stacionaru, pavadino „Nukentėjusių nuo karo šalpos ligonine“.

D. Alseika rusų paliktą ligoninės inventorių 17 vagonų 1918 m. liepos mėn. atgabeno į Vilnių, kur rudenį su žmona ir A. Krutuliu įsteigė polikliniką Vilniaus g. 25, ilgainiui virtusią pirmąja miesto Lietuvių ligonine. Tai buvo **pirmoji** lietuviška medicinos įstaiga Vilniuje.

Draugijos veikla greitai plėtėsi. Augo ir jos narių skaičius. Anot D.Alseikos, „jokio partiškumo nežiūrėta“. Draugijos veikloje dalyvaudavo ir kunigai - V. Borisevičius (vėliau – Žemaičių vyskupas), Mirskis, Kunigėlis, Mironas (Lietuvos premjeras 1938-1939 metais).

Jonas Basanavičius buvo nuolatinis šios draugijos narys, ne kartą jam patikėtos valdybos pirmininko pareigos, 1926 m. jis išrenkamas draugijos garbės pirmininku. Lietuvių ligoninė ir klinika išsiskyrė dideliu populiarumu tarp Vilniaus gyventojų.

Savo dienoraštyje J.Basanavičius užsirašė, kad 1918 m. rugsėjo 22 d.dalyvavo Lietuvos valstybės tarybos Sveikatos komisijos posėdy, **o lapkričio 3 d.**- Lietuvių sanitarinės pagalbos draugijos, poliklinikos ir ligoninės atidaryme.

1920 m. Lenkijai okupavus Vilniaus kraštą, Lietuvių sanitarinės pagalbos draugija, poliklinika ir ligoninė tapo pačia svarbiausia viso krašto medicinos įstaiga.

„Lietuvių Sanitarinės pagalbos Draugijos Ligoninė buvo žinoma visame Vilniaus krašte, nuo 1918 metų; joje ligonių sveikatai dirba sutartinai visų mūsų krašto tautybių gydytojai.“ - Rašoma informaciniame leidinyje „Lietuvių sanitarinės pagalbos draugijos ligoninė“ (Druk.Grafika Wilno)

Patalpose Vilniaus g 25 Lietuvių sanitarinės pagalbos draugijos ligoninė dirbo 1918–1933 metais. Vėliau buvo perkelta į dabartinį Gedimino prospektą 35 ir gyvavo iki 1941 metų.

Kaip rašo vėliau ten dirbęs žinomas Lietuvos infektologas Povilas Čibiras: „Vilniuje garsėjo Lietuvių poliklinikos geri gydytojai, ypač okulistė V.Alseikienė, stomatologė J.Biliūnienė-Matjošaitienė, ligoninės direktorius terapeutas V.Legeika. Poliklinika buvo viena iš nedaugelio lietuviškų įstaigų, pasilikusių ir veikusių Vilniuje po lenkų okupacijos. Anais, kovų dėl Vilniaus metais, poliklinikos tarnautojai teikė sanitarinę pagalbą mūsų kariams, savanoriams ir belaisviams, daugeliui jų padėjo pabėgti iš nelaisvės. Čia dirbo tikri patriotai visuomenės veikėjai: jau minėtas dr. D.Alseika, farmacininkas K.Stašys, Lietuvių laikinojo komiteto pirmininkas (1928-1939), pirmasis atgauto Vilniaus burmistras, A.Krutulys, Vilniaus miesto burmistras (1940-1941).

Ligoninė turėjo ambulatoriją, laboratorijas, operacines, nervų, odos, ginekologijos, stomatologijos skyrius, rentgeno, ir fizioterapijos kabinetus.

Ji buvo vadinama Lietuvių ligonine.

LITERATŪRA: Nastazija Kairiūkštytė “Jono Basanavičiaus veikla ir gyvenimas Vilniuje 1919-1927 m.“;

Gintautas Česnys ”Jonas Basanavičius – medicinos praktikas ir mokslininkas.”

Bronius Makauskas „Vilnijos lietuviai 1920-1939 metais“;

Povilas Čibiras „Prancisiaus ir Nastės Čibirų šeimos atsiminimai“

<http://samogitia.mch.mii.lt/KULTURA/alseika.lt.htm>

https://www.vilniausmuziejai.lt/krutulio_gyvenimas.htm